

בס"ד

מפתח הלל מתוך אמונה לפרשת "ויחי" / מירב מגלי

אחים מתגברים - אחים גיבורים.

1. ישראל מתכונן לברך את בני יוסף.

קראו את הפסוקים:

"וַיֵּקֶחַ יוֹסֵף אֶת שְׁנֵיהֶם, אֶת אֶפְרַיִם בְּיָמִינוֹ מִשְׁמָאל וְיִשְׂרָאֵל וְאֶת מְנַשֶּׁה בְּשְׂמָאלוֹ מִיְּמִין יִשְׂרָאֵל, וַיִּגֹּשׁ אֵלָיו. וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת יָמִינוֹ וַיִּנָּשֵׂת עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הִצְעִיר, וְאֶת שְׂמָאלוֹ עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה, שֶׁכָּל אֶת יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הִבְכֹּר.".

תחשבו על זה!

קנאה בין אחים היא רגש טבעי, שכל אחד מאיתנו חווה בשלב כזה או אחר בחייו.

האם הצלחתם להתגבר על הקנאה? תנו טיפ שיעזור לחבר על הקנאה להתגבר.

• מי הבכור מבין שני האחים?

• סמנו את התשובה הנכונה:

אפרים עמד משמאל / מימין ישראל

מנשה עמד משמאל / מימין ישראל

ישראל הניח את יד שמאל / יד ימין על ראש אפרים

ישראל הניח את יד שמאל / יד ימין על ראש מנשה.

• כיצד עלול מנשה להרגיש בראותו שעל אף שהוא

הבכור סבא יעקב מחשיב את אחיו אפרים לעניין

הברכה?

• כתבו על מקרים נוספים בתורה בהם האח הצעיר מועדף ומבורך. כיצד הגיב האח

הבכור?

2. וירע בעיני יוסף...

קראו את הפסוקים:

"וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי יֵשִׁית אָבִיו יָד יָמִינוֹ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרֶע בְּעֵינָיו, וַיִּתְּמָה יָד אָבִיו לְהִסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו: לֹא כֵן אֲבִי, כִּי זֶה הַבְּכֹר, שֵׁים יָמִינוֹ עַל רֹאשׁוֹ.".

• כיצד עלול אפרים להרגיש בראותו שעל אף שיעקב בחר בו כאח בכור אביו מתערב לטובת מנשה?

• מדוע לדעתכם שיכול ידיו של יעקב והנחת יד ימינו על ראשו של אפרים הצעיר הייתה רעה בעיני יוסף? ממה הוא חושש? היעזרו בפירושו של רבי משה אלשיך שלפניכם:

"לא כן אבי" – כלומר: האם לא כן אבי, במה שאתה אבי, ששמת קנאה ביני הצעיר ובין אחי בקנאת כתונת הפסים, ולמה תשים קנאה בין בני?

- האם חששותיו של יוסף התקיימו? _____
- האם התורה מספרת על ריב ומתיחות בין מנשה לאפרים על עניין הברכות כשם שמסופר על קין והבל / יצחק וישמעאל / יעקב ועשיו / יוסף ואחיו? _____
- מה אנו למדים מכך על מעלתם של האחים? _____
- על איזו מידה צריך מנשה להתגבר כדי לקבל בשמחה את מעשיו של סבא ישראל?
- על איזו מידה צריך אפרים להתגבר כדי לקבל בשמחה את התערבותו של אבא יוסף?

3. "וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה".
- למה זוכים האחים? היעזרו בפירוש רש"י: **בך יברך ישראל**: הבא לברך את בניו, יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו "ישימך א-להים כאפרים וכמנשה".
 - מתי נוהגים לברך בביתכם את ברכת הבנים?

השלימו:

אפרים ומנשה הם האחים הראשונים במקרא שמתגברים על ה____. ביניהם שוררת _____ ושלוש. גם כאשר יעקב אבינו _____ את ידיו ונתן העדפה לאפרים על _____, וגם כאשר יוסף מבקש לשנות שוב את הסדר ל _____ ומנשה - האחים נשארים מאוחדים.

לכן ברכת האבות את הבנים מזכירה את אפרים ומנשה דווקא. האב והאם המברכים מצפים, מקווים ומתפללים שתשרור תמיד _____ בין ילדיהם. תרמילון: מנשה / קנאה / אחווה / שיכל / כועס / אהבה / אפרים

דבר תורה לשבת פרשת "ויחי":

בפרשתנו מציג יוסף את בניו מנשה ואפרים לפני אביו ומבקש ברכה עבורם. יוסף מקפיד להעמיד את בניו לפי גודלם - את מנשה הוא מעמיד לימינו של אביו ואת אפרים לשמאלו. כאשר ישראל מברכם הוא משכל את ידיו ומחליף בין הבכור לצעיר. יוסף ממחר לתקן את מה שנראה בעיניו כטעות. יוסף חווה על בשרו את התוצאה המרה של קנאת אחים בעקבות יחסו המועדף של אביו כלפיו. הוא חושש שהעדפת אפרים תוליד קנאה בין בניו. אולם כאן באה לידי ביטוי גבורתם של מנשה ואפרים: מנשה מקבל באהבה את מעשיו של הסב וגם אפרים שותק ולא טוען דבר כלפי אביו המבקש לשנות את מעשיו של ישראל סבו. אפרים ומנשה מלמדים אותנו מהי אהבת אחים אמיתית המתגברת על יצר הקנאה והתחרות ולכן ראויים הם שלדורות יתברכו בהם ילדי ישראל.

נתמכר על הקנאה
ועל התחרות

כאפריט וכמנשה -
כאהבה ומרצות

חידות וחידודים /
הרב הראל זילברנגל,
"מורשת מנחם"
גבעת שמואל

מה הקשר?
מתחו קו בין שתי מילים
הקשורות האחת לשנייה.

מנשה	זאב
שמעון	נחש
יהודה	המכפלה
זבולון	ולוי
דן	חוף ימים
יוסף	ואפרים
נפתלי	מלכות
בנימין	שור
מערות	אילה

המצווה בפרשה - קריאת שמע על המיטה -

"המלאך הגואל"

לפני שנפרד יעקב אבינו מכל בניו, הוא קורא לבנו ליוסף ומבקש ממנו לברך בברכה מיוחדת את שני נכדיו: מנשה ואפרים. יעקב אבינו מברך אותם בברכה המפורסמת: "המלאך הגואל אותי מכל רע..." . פסוקים אלו נאמרים בעת אמירת 'קריאת שמע על המיטה'. מצווה זו נקבעה על ידי רבותינו בגמרא ובה אנו חוזרים ואומרים את קריאת שמע לפני השינה משום שיש בה שמירה מפני המזיקים.

מידה בפרשה - לרצות את הזולת.

בעת שהתחיל יעקב לברך את בניו הגדולים הוא הוכיח אותם על מעשים לא טובים שעשו. כך נהג כלפי ראובן, כלפי שמעון וגם כלפי לוי. והנה, כאשר הגיעה העת לברך את הבן הרביעי - יהודה, יעקב משנה את הגישה שלו ומדבר בשבחו. מדוע עשה כך? משום שיעקב רוצה לרצות את יהודה. הוא רוצה שיהודה יהיה המנהיג באחים. אי אפשר לתת מנהיגות לאדם מתוך תוכחה אלא מתוך דברי ריצוי.

מה חסר? השלימו לפי הפסוקים.

- "ויחי יעקב בארץ מצרים _____ שנה" (מ"ז, כ"ח)
- "ועשית עמדי _____ אל נא תקברני במצרים" (פרק מ"ז כ"ט).
- "ועתה שני בניך הנולדים לך... אפרים _____ כ _____" (מ"ח, ה').
- "המלאך _____ אותי מכל _____ יברך את _____" (מ"ח, ט"ז).
- "לא יסור שבט _____" (מ"ט, י').
- "כל אלה _____" (מ"ט, כ"ח)

נתתם על הקנאה
ועל התחרות

כאפרים וכמנשה -
באהבה ומרצות

שאלת אתגר:

איזה שבט
התברך שממנו
יצאו גדודי צבא?
מתי פעלו
גדודים אלו?
מי נתברך שארצו
תהיה מלאה
בעצי זית?

בלשון הפרשה

כתבו את המשפטים הבאים בלשון הפרשה

- א. יהודה יהיה תמיד מנהיג ומלך (מ"ט, י')
- _____
- ב. אבא, שים את יד ימין על ראש הבכור (מ"ח, י"ח)
- _____
- ג. יששכר יסבול את עול התורה כמו חמור הנושא משא כבד (מ"ט, י"ד)
- _____
- _____

מה נכון?

כתבו נכון / לא נכון לגבי המשפטים הבאים

- א. יעקב חי במצרים 17 שנה - _____
- ב. רחל נקברה במערת המכפלה - _____
- ג. יוסף העמיד את מנשה בימינו ואת אפרים משמאלו - _____
- ד. יעקב הניח את יד ימינו על ראש אפרים ויד שמאלו על ראש מנשה - _____
- ה. יעקב המסיל את יהודה לזאב - _____
- ו. יעקב בירך את יהודה שארצו תהיה מבורכת בגפנים - _____
- ז. יששכר נמשל לחמור - _____